І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. No. 176. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1964 Ч. 176. VOL. LXXI

АМЕРИКА МАЄ ЗБРОЮ ДЛЯ НИЩЕННЯ ВОРОЖИХ САТЕЛІТІВ — ТВЕРДИТЬ ПРЕЗИДЕНТ

Сакраменто, Каліфорнія. — Президент Джансон, промовляючи 17-го вересня із сходів стейтового каліфорнійського Капітолю, виявив, що ЗДА мають такі дві системи нової зброї, які можуть перехопити та знищити збрйні сателіти, які кружляють в космосі над Землею. Ця зброя вже є на становищах і готова до дії: „охороняти цю державу і вільний світ", — казав Президент. Джансон також виявив, що закінчено продукцію „горизонтальної" радарової системи, яка може „бачити все те, що дістьєя на кривій лінії поверхні землі" та може повідомити впродовж секунд про те, що ворог випустив ракети проти ЗДА. Одночасно Президент заявив, що ЗДА не плянують *озброїти свої сателіти* атомовою зброєю, і що досі згідно з його інформаціями, жадна інша країна цього не зробила. Президент не виявив подробиць про ту зброю, що може нищити ворожі сателіти, але фахівці від зброї гадають, що це є наземна зброя, яка не може кружляти в космосі навкола Землі. Щодо радару, то давніше він міг бачити вітльки те, що було на простій лінії зору, але новий радаровий апарат „дивиться" по лінії горизонту і може бачити все на обрії, хоч цього не бачило б людське око, якщо б воно мало силу далековида. Тепер летунство втримувало алярмові радари на літаках, які дальше могли заглянути, як апарати із землі. Новий радар зможе таки із землі негайно бачити все, і це зменшило кошти теперішного алярмового стану — вічного летунського поготівля із радаровими інструментами. Нікіта Хрущов хвалився у вівторок 15-го вересня, що СССР має таку зброю, що міг би знищити все людство на землі, але в четвер 17-го вересня він дещо зменшив цю погрозу і сказав, що його невірно зрозуміли ті, що перекладали його слова до японських журналістів. Нова заява Джансона є відповіддю республіканському кандидатові на президента сенаторові Беррі Голдвотерові, який у своїй виборчій кампанії твердив, що демократичні уряди Кеннеді - Джансона не вспіли випродукувати нової зброї, особливо такої, яка мала б стратегічне значення. Під час своєї дводенної поїздки до західніх стейтів Джансон порушив і дві інші проблеми невійськового значення. Він говорив про міжнародну співпрацю та про так звану „творчу консервацію" природних ресурсів. В Монтані він сказав, що ратифікація договору з Канадою про побудову гребель на ріці Коломбія та про нові електрівні з дешевим електричним струмом дасть великі користі і Канаді і ЗДА. Промовляючи в Портленді, Президент заявив, що ним очолюваний уряд дбає про те, щоб зберегти всю красу природи. В Портленді Джансон несподівано відвідав шпиталь для дітей - калік. В Сакраменті товпи людей вітали Президента під час його їзди вулицями міста. На бажання батьків школи звільнили були дітей, які на вулицях вітали Президента. Перед Капітолем зібралися були 70.000 осіб, але багато з них могли розчаруватися, бо Президент не говорив про політичні проблеми своєї партії. Президент заявив, що головною ціллю Америки — є мир, але треба бути вічно готовим до війни, щоб той мир втримати. „Ми є сильні, ми є наймогутнішою країною в світі. Наші союзники вірять в нашу могутність. Наші вороги бояться її. Люди всіх країн можуть мати довір'я, що ми мудро вживємо нашої сили", — казав Президент.

Міллер критикує фармерську політику демократів

Ди Мойн, Айова. — Республіканський кандидат на віцепрезидента конгресмен Віліям Е. Міллер, ведучи виборчу кампанію в сільських районах, у промові звернув увагу на те, що демократи не здійснили нічого з того, що вони обіцяли фармерам перед вибрами 1960-го року. Промову Міллера оплескували 2,000 фармерів. Конгресмен Міллер казав: „Головною нашою ціллю є те, щоб фармери не були невільниками федерального уряду. Вони повинні мати волю вибирати між мудрими пропозиціями.

Ми не хочемо знищити фармерську програму, як дехто гадає, але ми бажаємо зліквідувати демократичну фармерську програму." Міллер твердив, що в 1960-му році за уряду Айзенгавера фармери дістали були 700,000.000 від уряду, а тепер дістають 2,300,000,000 дол. Це значить, що в 1960-му фармер діставав від уряду 6 відсотків свого прибутку, а тепер дістає 20 відсотків. Демократи обіцяли, що прибутки фармерів виноситимуть 100 відсотків паритету, але в дійсності 15-го серпня паритет виносив на 10 відсотків менше, як при Айзенгавері. Паритет — це змагання уряду, щоб фармери мали запевнений прибуток із своїх рільничих продуктів у відношенні до коштів продукції. Демократи обіцяли фармерам дешевші кредити, а в дійсності відсотки від позичок фармерам в 1960-му році становили 5, а тепер вони виносять 5.3.

В АМЕРИЦІ

● **Американське Лікарське Товариство** і Американська Адміністрація Харчів і Ліків перестерігають лікарів, щоб рекомендували своїм пацієнтам вживати протигарячкового ліку, який відомий є під різними назвами, і який має нищити більця крови, спричиняючи деколи навіть смерть пацієнтів. Цей лік відомий є під різними назвами. Ось деякі його назви: амінопирін, діпирон, кей-пирон, міґезіс, нерон, пидірон та інші.

● **Представник республіканського кандидата на президента** сенатора Беррі Голдвотера повідомляє, що накручується півгодинний фільм, в якому виступають Айзенгавер і Голдвотер і який надаватимуть на телевізії по цілій країні в дні 25-го вересня. Фільмування відбудеться у Ґеттисбурґу, Па.; очевидно Республіканський Крайовий Комітет заплатить телевізійній стації за передавання цього фільму. Проєктується ще один фільм із Голдвотером і Айзенгавером, і один фільм із Голдвотером та колишнім віцепрезидентом Ричардом М. Ніксоном.

● **Колишній голова Республіканського Крайового Комітету** сенатор Трустон Б. Мортон, промовляючи в Сенаті, виступив проти Демократичного Крайового Комітету за те, що він дав на телевізії партійне реклямове оголошення, в якому дівчинка зриває пелюстки стокротки, рахуючи їх, і при кінці чує жахливий вибух атомової бомби. Після того оголошення повідомляється, що сен. Голдвотер є за те, щоб військовики могли вживати атомової зброї без дозволу Президента ЗДА.

● **Голова Американської Золотої Корпорації Джан Р. Росс**, промовляючи на зборах Американського Копальняного Конґресу в Портленді, Ореґон, пропонував, щоб ціну за одну унцію золота збільшити зі 35 дол. до 105 дол., бо це вийшло б в користь американській економіці. Теперішня ціна на золото в Америці є така сама, яка була в 1934-му році.

Й. Лисогір і д-р Я. Падох репрезентуватимуть УНС на зустрічі братських організацій з президентом Джансоном в Білому Домі

Вашингтон. — Президент Линдон Б. Джансон запросив до Білого Дому на зустріч-конференцію по двох репрезентантів усіх братсько - забезпеченевих організацій, які грають важливу ролю в американському господарському, суспільному та культурному житті і розвитку. Зустріч відбудеться в Білому Домі в найближчий понеділок, 21-го вересня, о год. 4:30 по полудні. Український Народний Союз репрезентуватимуть на цій конференції його головний предсідник Йосип Лисогір та головний секретар д-р Ярослав Падох. Головний касир Роман Слободян перебуває у Вашингтоні від четверга, 17-го вересня, беручи участь у триденній конференції в справах громадянства.

Червона Куба зменшує закупівлю машин і товарів широкого вжитку в країнах Заходу

Вашингтон. — Фідель Кастро оголосив у четвер 17 вересня, що Куба змушена значно зменшити закупівлю різних машин і товарів першої потреби для населення у країнах вільного світу, пояснюючи це падінням ціни на цукор на світовому ринку. Він сказав також, що „немає нічого конкретного в наших зв'язках з Комеконом" — центральною економічною організацією країн комуністичного бльоку, але не пояснив, чи сталися якісь зміни в совєтській допомозі Кубі. Виступаючи на прийнятті в мехіканській амбасаді, кубинський диктатор сказав, що всупереч попередньому пляну — Куба не зможе довше продукувати те, що можна продукувати значно легше в комуністичних країнах. Хоча закордонні кредити для Куби й не анульовані, однак деякі зміни в торгівлі з західніми країнами будуть зроблені у зв'язку з падінням ціни на цукор. Кастро додав, що зменшення імпорту спричиниться до кращого розвитку інших ділянок економіки Куби. Останнім часом Куба продала багато цукру і, здобувши чужоземну валюту, почала замовляти машинерію, вантажні авта тощо в СССР, країнах Західньої Европи та в Японії, намагаючися зламати економічний бойкот збоку ЗДА. Але ціна на цукор впала за 11 місяців з 13 центів до 3.6 цента, і цукрова продукція Куби дуже впала за останній рік. Куба матиме труднощі з доставленням Совєтському Союзові 2.1 мільйона тонн цукру в 1965 році, що викличе нові труднощі в торгівлі з СССР.

Науковий сателіт Оґо надсилає цінні інформації

Вашингтон.— Директор Центру Космічних Летів д-р Гаррі Гетт заявив на пресовій конференції, що науковий сателіт Оґо виконує свою функцію і надсилає цінні відомості на землю, хоч його лет не відбувається на такій висоті, як це передбачали фахівці, які збудували цей 1,073-фунтовий сателіт. Назва „Оґо" походить від початкових букв англійської його назви — „орбайтінґ джеофізікел обсервейторі". Цей сателіт випущено 4-го вересня з Кейпу Кенеді на Флориді. Його орбіта сягає від 175-ох миль до 92,847 миль. Цей сателіт може везти велике число різних приладів. Він не попав у передбачену для цього орбіту, бо щось мусіло бути в ньому неправильне. Він мав бути одним боком постійно звернений до Землі, але в дійсності він почав крутитися та вертітися і довкола себе. На цьому сателіті працюють всі 20 експериментальні прилади, але тільки 17 з них присилають на землю корисні інформації. Він має досліджувати взаємини між Землею, Сонцем та вимірювати космічне проміння і магнетичні поля. Та все ж таки він сповняє своє завдання принаймні на 50 відсотків.

Понад 90 відсотків жидівських виборців підтримують Джансона

Ню Йорк. — Директор однієї більшої жидівської аґенції заявив журналістові, що президент Джансон дістане цього року понад 90 відсотків голосів з усіх жидівських виборців. Президент Джансон показав на Демократичній Конвенції журналістам висліди опитування, з яких виходило, що він дістане в дні 3-го листопада аж 97 відсотків жидівських голосів. Представник жидівської аґенції казав, що тільки 95 відсотків жидівських виборців в Ню Йорку голосуватимуть на Джансона. В ЗДА є 5,500,000 жидівського населення, з того коло 80 відсотків живуть на сході ЗДА. Майже всі ці східні жиди заявляють під час випитувань, що вони підтримають у виборах Джансона. Виконний директор Американського Жидівського Конгресу Вілл Маслов сказав, що важко собі уявити іншого президентського кандидата, який міг би дістати менше жидівських голосів, як Голдвотер. Рабін із Джексон Гайтс сказав: „Я не чув ні одної особи, яка заявилася б за Голдвотера". Жидівський письменник сказав, що всі є проти Голдвотера, бо всі ті особи, які є біля нього, викликують европейські спогади в жидівського населення.

Ляоські комуністи відкликують поступки — загрожені Паризькі наради

Париж. — Лідер ляоських комуністів князь Суфанувонґ завернув з позиції, що її зайняв був 24 години тому у нарадах з лідерами ляоських двох інших таборів, невтрального й правого. Суфанувонґ, який погодився був на очищення комуністичним військом тих місцевостей в Долині Жарр в Ляосі, що їх воно зайняло в наступі весною цього року, тепер заявив, що про цю справу мусять переговорювати команданти державного війська з командантом комуністичного війська, що окупувало Долину Жарр та що партія „не має впливу" на військові рішення. Так само Суфанувонґ спротивився, щоб Міжнародна Військова Комісія, що складається з Індії, Канади і Польщі мала право переводити інспекції на терені Долини Жарр і стежити за зберіганням перемир'я. Один із членів тієї Паризької конференції про Ляос заявив, що комуністи тримаються своєї давньої традиційної тактики: зробити три кроки вперед і негайно потім два кроки назад. Однак обсерватори гадають, що комуністам таки залежить на підписанні якогось порозуміння, щоб на тій підставі могти скликати нову 14-членну конференцію, на якій можна б повести широку пропаганду проти американської політики в південній Азії. Прем'єр Суванна Фума, лідер невтрального табору, заповів свій від'їзд з Парижу в найближчий понеділок, якщо комуністи не змінять свого становища.

Нова влада в Південному В'єтнамі — перед новими проблемами

Сайґон. — Прем'єр генерал Нґуєн Хан, перемігши в останній спробі державного перевороту з *минулої неділі*, опинився у складній ситуації: коли до того часу він стояв під тиском буддистських провідників, які вимагали очищення державного апарату і військового командування від колишніх членів режиму президента Нґо Дінґ Дієма, та зверталися передусім проти римо-католиків, то тепер генерал Хан має ще діло з молодими військовиками, які врятували його життя і його владу, але ставлять нові ультимативні вимоги. Між цими вимогами є радикальна боротьба проти корупції в державному апараті, репресії проти всіх „невтралістів", відсунення від будь-яких командних становищ старшин, причетних до останньої спроби державного перевороту і т. п.

Західні обсерватори добачають у цих труднощах генерала Хана ту полегшу, що різні вимоги буддистів покриваються з вимогами молодого старшинства. В усякому разі — генерал Хан має перед собою два місяці, впродовж яких він мусить здобути собі довір'я груп, що йому обіцяли підтримку — поставивши йому різні передумови.

Греція під знаком вінчання короля Константина з данською княжною

Атени. — До столиці Греції прибули вісім пануючих королів, два колишні монархи, близько 60 князів і княжних, сотні членів найбільших аристократичних родів у світі та голови або репрезентанти 87-х держав. Всі вони з'їхались на вінчання 24-річного короля Константина з 18-річною данською княжною Анною - Марією. Більша частина монархів замешкала в готелі „Король Юрій", а князі й княжни в сусідньому готелі „Велика Британія". Вінчання було призначене на п'ятницю 18-го вересня. Його мав перевести 84-літній примас Греції, архиєпископ Христосомос. Король і королева зобов'язались виховувати своїх дітей у православній вірі. Дружками молодої були британська княжна Анна, шведська княжна Кристина, грецька княжна Ірина, румунська княжна Марґарита (донька колишнього румунського короля Михайла) і польська княжна Татяна Радзівілл, якої мати була кузенкою покійного грецького короля Павла. Дружбами були наступник британського престолу князь Чарльз, норвежський князь Гаралд, шведський князь Карло Густаф, югославський князь Александер (син останнього югославського короля), данський князь Іґольф, німецький князь Карло з дому Гессе і князь Міхаель Бернадотте. Крім офіційного прийняття для 1,800 осіб, в тому числі всіх королів, королевих, княжних, голів держав і інших гостей, — влаштовано напередодні вінчання прийняття для 6,000 осіб з різних частин Греції — вчителів, лікарів, медсестер, ба навіть великої групи селян і міщан. Всі закордонні гості прибули до Атен на власний кошт, але кошти їх перебування в Греції перейняв грецький уряд. Гадають, що вони перевищать 100,000 дол. Заде королівська пара дістала масу дорогоцінних дарунків.

● **В Африці** не існує свободи преси. В Південній Родезії закрито щоденник „Дейлі Нюз". В Ніґерії уряд зголосив законопроєкт про державну цензуру. В Конґо уведено строгу цензуру для газет і радіо. В Ґані вже давно спутано всяку свободу живого і друкованого слова. В Камеруні, Малі, Ґвінеї — преса або удержавлена або строго цензурована. З Танґаньїки викинено закордонних кореспондентів, в кількох державах, що були французькими колоніями, існує тенденція до удержавлення всіх засобів інформації.

СОВЄТИ ЗГОЛОСИЛИ СВОЄ 104-ТЕ „ВЕТО" НА РАДІ БЕЗПЕКИ ОН

Об'єднані Нації. — Совєтський Союз зголосив в минулий четвер 17 вересня ц. р. своє 104-те з черги „вето" проти резолюції в справі конфлікту між Маляйзією і Індонезією. Маляйзія зголосила була скаргу проти Індонезії за скинення на її, Маляйзії, територію індонезійських парашутистів і ведення проти неї неспровокованих воєнних дій збоку Індонезії. Індонезійський представник, заступник міністра закордонних справ, не заперечив факту скинення парашутистів, однак твердив, що Індонезія „має право" воювати проти „колоніялізму", бо Маляйзія є тільки параваном для британського колоніялізму. Однак на 11 членів Ради Безпеки Об'єднаних Націй 9 членів голосували „за" „резолюцію, яка таврувала наскок на Маляйзію, закликала до взаємного пошанування територіяльної непорушности і поручала Маляйзії й Індонезії повести безпосередні переговори в рямцях так званої Примирливої Комісії афро-кансько - азійських народів. Однак Совєтський Союз заклав проти тієї резолюції „вето", а за ним, очевидно, також Чехословаччина слухняно голосувала „проти". Американський амбасадор Адлей Стівенсон висловив здивування, що Совєти внеможливлюють мирне полагодження конфлікту на форумі Об'єднаних Націй, при чому він покликався на слова Хрущова, який поручав не цуратися ніяких засобів, які можуть довести до мирної злагоди між посвареними державами. Але Платон Морозов заявив у відповіді, що „мирна" політика Совєтського Союзу не виключає права боротьби кожної країни проти колоніялізму й імперіялізму та що поняття свободи і незалежности є інше у „демократичних" (себто комуністичних) країн та інше у американців. Речник Індонезії не погодився на резолюцію більшости членів Ради Безпеки, бо — мовляв — коли б Індонезія зобов'язалася шанувати теперішні кордони Маляйзії, то тим самим вона визнала б ту державу, яка проте для неї „не існує". „Не існує Маляйзії, а існує тільки британський імперіялізм на Маляях". Маляйзія була створена із злуки Маляйської Федерації із Сінґапуром, Сараваком та Північним Борнео. Створення цієї нової держави, яка стала заборолом проти комуністичного натиску на Південь Азії, обурило прокомуністичного президента Індонезії Сукарна, який проголосив гасло „знищення" Маляйзії і від того часу не припиняє аґресивних провокаційних актів на адресу Маляйзії, члена Британського Коммонвелту. Британія вже загрозила Індонезії, що на дальші такі провокаційні акти, як скидування парашутистів на Маляйську територію, вона відповість репресійними актами проти території Індонезії, а з Британією і Маляйзією солідаризуються Австралія і Нова Зеляндія. Все ж, Сукарно продовжує свою аґресивно - імперіялістичну політику, бажаючи нею прикрити гостру хронічну господарську кризу в Індонезії.

Женевська конференція роззброєння перериває свої невдачні наради

Женева. — 17-членна міжнародна конференція для справ роззброєння, формально Підкомісія роззброєння Об'єднаних Націй (Комісію становлять всі членські держави ОН) перериває свої близько трирічні цілком безплідні наради до наступного року. Наприкінці нарад вісім членських держав тієї конференції зголосили меморіял з висловленням „жалю", що атомові держави — ЗДА, СССР і Британія — не змогли осягнути порозуміння в справі заборони також усіх підземних атомових експериментів. Тими невтральними державами є Індія, Швеція, Бірма, Ніґерія, Етіопія, Об'єднана Арабська Республіка, Бразилія і Мехіко. Вони пригадали, що минулорічний договір про припинення атомових експериментів в повітрі, на землі і під водою значно відпружив міжнародну ситуацію і що поширення того договору було б дуже корисне для світового миру. Речник Британії сер Гаролд Білі заявив, що Британія завжди готова обміркувати договір, опертий на доцільних засобах міжнародної контролі проти порушення договору. Сємйон Царапкін взагалі не реаґував..

У Британії почалась коротка виборча кампанія

Лондон. — Вже 15 жовтня відбудуться в Британії парляментарні вибори й обидві тамошні партії — Консервативна і Партія Праці — ведуть завзяту виборчу кампанію. Гаслом консерватистів є: „ніколи не було у Британії так добре, як тепер, то чому йти на ризико соціялістичних експериментів". Знову ж гаслом соціялістів є: „пора на зміну і на виведення Британії із застою на шлях поступу."

Обидві сторони вірять у свою перемогу. Шанси консерватистів значно поправились в порівнанні з настроями з-перед кількох місяців, але все ж Партія Праці має дуже сильні позиції. За британськими газетами — незалежно від того, котра партія виграє вибори — різниця мандатів буде дуже незначна і тому вирине можливість коаліційного уряду. Лідер консерватистів, прем'єр Алек Даґлас Гюм, спершу дуже непопулярний, як член палати лордів, за неповна рік свого урядування здобув собі марку поважного й енергійного державного мужа.

Танцювальний ансамбль П. Марунчака виступає сьогодні під час Союзового Дня на Союзівці

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — В рямцях традиційного Великого Союзового Дня, що відбувається під кінець цього тижня на Союзівці і буде завершений урочистим поклоном Т. Шевченкові в неділю 20-го вересня, привертає увагу виступ Українського Танцювального Ансамблю П. Марунчака із Монтреалю в Канаді, передбачений на суботу 19 вересня перед вибором „Міс Союзівки" на 1964 рік. Танцювальний ансамбль П. Марунчака широко відомий із своїх виступів в різних місцевостях Канади і канадійській телевізії, які знаходять завжди дуже прихильну оцінку і в українській і в англомовній канадійській пресі. Гості Союзівки мали змогу познайомитися з мистецькими танками цього ансамблю під час його виступу минулого року. Ансамбль П. Марунчака існує вже 13 років і в складі його виступають добре вишколені і талановиті молоді українські танцюристи з Канади. Цього року виступить цей ансамбль з українськими народними танками в новому оформленні. Крім виступу танцювального ансамблю в суботу відбудеться ще вибір „Міс Союзівки" на 1964 рік. Майстром церемонії якого буде Володимир Гентиш. Програмою цілого мистецько - розвагового вечора в суботу проводитиме відомий український фейлетоніст — Іван Керницький-Ікер. Під час цієї програми виступлять як гості — колишні американська й нюйоркська королеви краси Міхеля і Марша Метрінко. **На фото:** група танцюристів з ансамблю П. Марунчака під час танку.

У СВІТІ

● **У жіночому шаховому турнірі в Сухумі, СССР,** беруть участь жінки-шахістки з СССР, сателітських країн, ЗДА і Арґентини. Американська шахістка Гізелла Грессер належить до найкращих шахісток світу. Між 4-ма совєтськими шахістками є Ала Кушнір і Валентина Борисенко — за призвищами, мабуть, українки.

● **Під каналом ля Манш** почалось пробне вертіння скелі у приготовлюванні будови залізнично-автомобільного тунелю, що має получити береги Британії і Франції. При цій нагоді відбулась британсько - французька маніфестація, з участю міністрів комунікації обох держав. Якщо в жовтневих парляментарних виборах у Британії теперішній консервативний міністер комунікації Ернест Марплс втратить посольський мандат і міністерський пост, то справа може поважно ускладнитися, бо не відомо, як ставляться до цього ґіґантського проєкту британські соціялісти.

● **Американський ракетний фахівець-учений німецького роду,** д-р Ернст Штулінґер дістав медалю від західньо-німецького Товариства для ракетних дослідів і космічних подорожей. Ганс Штулінґер є тепер директором Центру для космічних подорожей в Гатсвіллі, Алабама.

● **Західньо-німецькі** урядові чинники дістали від ізраїльської поліції дальший виказ 567 німецьких воєнних злочинців, які до цього часу не були покарані. У Людвіґсбурґу існує спеціяльний Центр для досліджування нацистських злочинів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Шкільний страйк

У минулі понеділок і вівторок, два перші дні нового шкільного року, з-посеред кругло мільйона і семи тисяч записаних до початкових і середніх шкіл в Ню Йорку не з'явилось кругло чверть мільйона учнів Правда, у вівторок цифра неприявних зменшилась із 27% до 22.9%, але все ж становила 233 306 учнів. Це був страйк, запляноварий і зорганізований Радою батьків та платників податків і Радою для кращого виховання. Вони протестували проти переведення в Ню Йорку такої расової інтеґрації у публічних школах, яка касує принцип „сусідської школи" і — в цілі перемішання білих та кольорових дітей, негрів і порторіканців — нехтує місцем замешкання школяра, його зв'язками з однолітками-дітьми із найближчого сусідства та всіма тими дитячими й молодечими організаціями, що знаходяться в дільниці, де мешкає школяр.

Шкільне управління міста Ню Йорку в минулому шкільному році протиставилося вимогам кількох муринських організацій перевести риґористично расову інтеґрацію в усіх міських початкових і середніх школах. Внаслідок затяжних переговорів і нарад зменшено число примусово інтеґрованих шкіл, але збережено принцип, що учнів із здебільша „білих" шкіл мають перевозити автобусами до шкіл здебільша „кольорових" — і навпаки. Батьки школярів, які зорганізували цей страйк, запевняли, що вони аж ніяк не є расистами, що вони не проти спільного навчання їхніх дітей з муринськими дітьми, що їхні діти бавляться з муринськими, — але вони проти того, щоб насильно, всупереч їх волі, перевозити їхніх дітей, які мають свою школу на тій самій чи сусідній вулиці, у віддалену дільницю.

Довкола цього страйку розпалилась палка дискусія. Названим двом організаціям, які переводили страйк, закинено бунт проти зобов'язуючого міського закону, непослух владі, привчання дітей до непослуху, поглиблювання расової ненависти, втягання в расову боротьбу дітей і внесення в життя мільйонового міста елементу анархії. З другого боку можна було почути арґументи, що в ім'я запевнення громадських вольностей муринським громадянам країни обмежуються громадянські вольності білих громадян, і що ніде у світі держава чи місто не позбавляють батьків права вибирати своїм дітям школу, коли вона знаходиться в найближчому їх сусідстві. Організатори страйку твердили, що механічна расова інтеґрація не рахується з потребами доцільности навчання і виховання. Поважним, суто практичним арґументом опозиційно наставлених батьків є трудноці, зв'язані з транспортом, внаслідок чого діти подовгу мусять чекати на вулиці на шкільний автобус, у сльоту чи мороз, бо автобуси в Ню Йорку не всилі точно дотримуватись пляну їзди.

Нема сумніву, що шкільний страйк, зорганізований батьками, це рідкий у наші часи дивогляд. Шкільне управління Ню Йорку, безумовно, опинилося в дуже важкій ситуації під натиском з двох сторін, у приповідковому положенні між молотом і ковалом чи між Сциллою і Харибдою. Ненормальною і дивовижною ситуація була тоді, коли до висот канону піднесено гасло расової сеґреґації, згідно з принципом „рівний, але відокремлений". Виявляється, що сліпе укохання гасла інтеґрації також не має сенсу, коли воно нехтує принципом доцільности і життьовими умовинами. Розв'язкою цієї проблеми не є насильне перемішування різнорасових дітей, а будова більшої кількости шкіл, поліпшення санітарних умовин і підвищення рівня муринських шкіл.

Окрадений ювілей

Республіканський Шевченківський ювілейний комітет у Києві, під головуванням поета Миколи Бажана, 29-го серпня мав останнє засідання. На тому засіданні голова комітету склав звіт, як саме в Україні, в інших „республіках" СССР та за кордоном пройшов Шевченківський рік. До речі, у московській пресі впродовж 1964-го року декілька разів з'являлися замітки під заголовком „1964 — рік Шекспіра", але в пресі УССР впродовж цього року постійно наголошувалось, що це — Рік Тараса Шевченка.

Із доповіді М. Бажана довідуємося, що за звітовий період „видавництва республіки випустили близько 150 назв художньої, мистецтвознавчої, бібліографічної, наукової та іншої літератури загальним тиражем 6 мільйонів 900 тис. примірників". Скільки з того російською мовою М. Бажан промовчав, зате підкреслив, зневажаючи пам'ять Кобзаря, що — „у столиці нашої Батьківщини — Москві" відкрито пам'ятник Т. Шевченкові. І, очевидно, жадної згадки про пам'ятники Т. Шевченкові у Вашинґтоні, Вінніпеґу, Бразилії, про вулиці й парки імени Тараса Шевченка в ЗДА, Австралії. Такий наказ московського чиновника — і інтелектуаліст, український поет і перекладач Микола Бажан мусить слухати „мерзенного каламаря", як писав Шевченко. Переповівши, хто з письменників написав цього року твори до славної річниці, М. Бажан похвалився, що „українські кінематографісти створили наукові й художні фільми: „Наймичку" „Розповіді", „Сон" за сценарієм Д. Павличка і В. Денисенка. Далі з „Радянської Культури" з 3-го вересня довідуємося, що „у святкуваннях ювілею Т. Шевченка взяло участь все населення республіки" і — що особливо важливе — під яким саме кутом згодилася цього разу Москва на шевченківські урочистості: „Ювілей видатного поета, співця свободи і братерства народів, — сказав М. Бажан, — перетворився у всенародне свято багатонаціональної совєтської культури, в тріюмф здійснених Тарасових дум"... Коли додати ще й „столицю нашої батьківщини" Москву, то насправді можна говорити лише про узурпування Тарасових дум та про спроби комуністичної касти спотворюванням і фальшуванням творчости Т. Шевченка зробити з нього предтечу комуністичного рабовласництва і народовбивства. Апогеєм державно - імперського збезчещення пам'яті геніяльного Кобзаря - свободолюбця в 1964 році в СССР було надання Шевченківської премії катові України й інших поневолених націй Нікіті Хрущову.

Говорив М. Бажан і про відзначення ювілейного року за кордоном. Перелік був тенденційно куцим: статті в журналі ЮНЕСКО, статті в пресі країн „соціялістичного табору" та в лівій пресі деяких інших країн. Навіть проведені „проґресистами" святкування в Канаді збув доповідач одним словом. А про масові святкування української національної еміґрації у всьому вільному світі — мовчанка. Про справжніх звеличників і послідовників Шевченка М. Бажан не міг згадати, як і про перекладницьку працю Віри Річ в Англії, проф. Кірконнела в Канаді, Оксани Колодій у Бразилії, проф. Марі Шерер у Франції та ін., про шевченківські видання, збірники, „Кобзарі" за кордоном. Тим часом про рівень багатьох цьогорічних видань в УССР свідчить хоча б збірник „Матеріяли і документи" — в якому пропущено документи з багатьох років, у тому числі з 1842-43, коли про Т. Шевченка писали й за кордоном. Куцих правд не існує, а в УССР звели Шевченківський ювілейний рік до „куцої правди".

Мих. Килимний

НАЙШЛА КОСА НА КАМІНЬ

Куритиба. — Щоденники бразилійського пресового концерну Шатобріяна подали статтю англійського журналіста Пола Волфа під заголовком: „Кремль стурбований ідеологічним ухилом в СССР". Перед статтею примітка: „Пол Волф — відомий журналіст Великою Британії і знавець совєтської дійсности. Недавно він повернувся із СССР, де спостеріг зростання нового ідеологічного руху, який набирає чимраз більшої сили і популярности".

Названа стаття ніяк не покривається з цією голосною приміткою, бо ввесь той „ідеологічний ухил" і його „зростання" Пол Волф спостерігав лише на ... одній особі.

Стаття й починається з того, що якось уночі, в барі столичного міста Грузії, Тбілісі, Пол Волф познайомився із студентом - комуністом грузинської національности. Під час спільної перекуски і випивки журналіст заскочив студента запитанням: чи можливо в СССР учинити атентат на Хрущова? За словами Волфа, його співбесідник від цього запитання розгубився, хоч грузини взагалі, продовжує журналіст, не мають особливих симпатій до сучасної совєтської політики, яка „пропаґується, ніби типова російська віра". Все ж по хвилі надуми студент відповів, що один троцькіст хотів забити Хрущова. І при цьому додав, що, на його думку, троцькістів помилково вважають за прихильників лінії Пейпінґу.

— Чи Мао має однодумців у Совєтському Союзі? — запитав журналіст.

Студент дав ухильну відповідь:

— Тепер ця тема є принциповою в Совєтському Союзі. Всі (очевидно, партійна голівка — М. К.) шукають внутрішніх китайців. Але чи вони існують і де?

Англійський журналіст більше не посилається на цього випадкового грузинського знайомого, хоч підхоплену в тбіліському барі тему розвинув доволі широко. Припускаємо, що їхня розмова тривала далі, і на її основі написано всю статтю. Шкода, що не можна встановити, де в статті є твердження грузинського студента, а де висновки чи думки самого Волфа. Але тому, що ця стаття є чи не першою спробою у світовій журналістиці підійти до конфлікту Москва — Пейпінґ з позицій окремих не-російських народів СССР, варто подати основний її зміст разом з деякими нашими зауваженнями.

Пол Волф, зазначивши, що „китайський ухил" має своїх прихильників серед небагатьох „серйозних" совєтських ідеологів, насвітлює поставу до цього конфлікту різних національних груп СССР. Найбільше приділяє він уваги позиції жидів.

За його словами, „жиди — проти лінії Пейпінґу", „жидівські комуністи - інтелектуали підтримують Хрущова". Це пояснюється тим, що в останніх роках влади Сталіна жиди в СССР зазнавали гострої наґінки і дискримінації. Китайці ж виступають під гаслами Сталіна. Прихильність до них троцькістів совєтські жиди збувають мовчанкою, взагалі вони не в'яжуть себе з Троцьким та його давнішими й теперішніми послідовниками.

Кількома наворотами Пол Волф підкреслює, що в СССР є слов'янські і не-слов'янські народи, при чому, ніби, в усіх слов'ян ставлення до китайців одне, а в не-слов'ян інше.

Про комуністів - не-слов'ян говориться, що вони — „ідеалісти", прагнуть загальної вільности в світі і співдружби всіх народів на засадах рівности та взаємної пошани. Щось таке колись проповідували українські комуністи, так звані „перші хоробрі" (Еллан-Блакитний, Михайличенко, Чумак, Заливчий ...), з їхньої візією „загірньої комуни".

Комуністи неслов'янського походження — пише Пол Волф, — не є патріотами СССР, вони уважно приглядаються та прислухаються до конфлікту Москва — Пейпінґ, в надії щось з нього скористати. Щодо комуністів слов'янського походження, то Пол Волф твердить таке: „Росіяни й українці в загальному є великими патріотами (Совєтського Союзу — М. К.)"

Чим умотивоване таке твердження, ми не знаємо, можемо лише здогадуватися, що англійський журналіст чи його грузинський співрозмовець мали на увазі посла СССР у Пейпінґу, комуніста українського роду Степана Червоненка, або доповідь про розходження між Пейпінґом і Москвою, виголошену в Києві секретарем ЦК КПСС Миколою Підгорним. Цього, звичайно, замало, щоб робити якісь висновки. Хочемо тут лише зауважити, що ніхто не в'яже з героїчним і національно свідомим грузинським народом Джугашвілі - Сталіна, Берії та ін. Тож і Червоненко, і Підгорний, і Шелест тільки вислужники Москви, що діють за її наказами та в її інтересах.

Можливо тому, що за впливи в Бразилії уперто змагаються Москва й Пейпінґ, бразилійська преса присвячує багато уваги китайсько - совєтському конфліктові. Цей конфлікт виглядає тепер далеко не так, як раніше. Зокрема зміни в ньому виразно виявилися, коли Москва заходилася скликати міжнародну конференцію керівників комуністичних партій, щоб на ній виклясти червоних китайців.

Ясна річ, Китай на таку конференцію не піде, бо більшости там він не матиме. Більшість голосів у комуністичному світі він сподівається здобути в майбутньому. Тепер же Мао Тсе-тунґ старанно вимацує організм Совєтського Союзу та прилеглих до нього клітин, щоб знайти найбільш уразливі місця.

У Пейпінґу зрозуміли, що із Сталіним на прапорі далеко не зайдеш, прихильности до себе ні в СССР, ні в інших европейських країнах не знайдеш. Тому червоні китайці Сталіна фактично залишили для „внутрішніх потреб", а назовні не лише уникають показувати, а в дечому навіть ідуть проти нього.

Ось недавно Мао приймав делеґацію японських соціялістів. У розмові з ними він сказав, що СССР незаконно захопив і тримає під своєю владою Курільські острови та інші землі на Пацифіку, а вони ж належать Японії. Так само, на думку Мао, Москва загарбала румунські, польські й німецькі терени, неправно володіє Сибіром, Центральною Азією та Монголією — колишніми посілостями китайської імперії.

Варто зазначити, що Курільські острови і терени в Східній Европі захопили совєтські війська за наказами Сталіна. Сибір та всі азійські землі СССР також були під московським володінням за Сталіна. Отож Мао, у розмові з японськими соціялістами доволі одверто виступив проти Сталіна.

Досі, поза Альбанією, Пейпінґ взагалі европейських проблем не торкався, зосереджуючи всю свою увагу на країнах Азії, Африки і Латинської Америки. Виходить, що діяпазон його зацікавлення значно поширився. Червоні китайці починають наступ на всьому фронті. Ще ми нічого не чули від них про не-російські европейські країни, включені до складу СССР, але напевно незабаром почуємо, бо в змаганні з Москвою ті країни можуть відіграти вирішальну ролю.

Несподіванкою для Москви було попередження, зроблене керівниками комуністичної партії Італії. Перший заступник Хрущова в партії й уряді, Леонід Брежнєв, який супроводив останки Пальміро Толіятті із СССР до Риму, мусів особисто вислухати, що італійська комуністична партія проти загострення конфлікту з непокірним червоним Китаєм, бо це, мовляв, послабить сили світового комунізму.

Відкидаючи московську пропозицію щодо скликання міжнародного комуністичного з'їзду, пейпінґські провідники використовують час для зміцнення своєї позицій в усіх комуністичних партіях. Вони бо певні, що час працює на них, що їхній успіх забезпечений, і у своїй відповіді Москві зухвало вигукують: „Нарада, вами ініційована, буде вашим гробом!" Як воно буде на ділі покаже майбутнє.

Сьогодні можемо лише ствердити, що конфлікт Москва — Пейпінґ щораз більші розгоряється та розпалюється. Ситуацію можна окреслити українським прислів'ям: найшла коса на камінь.

Ювілей О. Довженка — без „Звенигори"

„Учора в столиці України розпочався фестиваль фільмів, створених видатним режисером О. П. Довженком.

Фестиваль присвячений 70-річчю з дня народження прославленого мистця. Глядачам будуть показані картини: „Арсенал", „Земля", „Іван", „Аероград", „Мічурін", „Поема про море". Крім того, — пише „Радянська Україна" з 11-го вересня, — демонструється випущений Київською студією науково-популярних фільмів кінонарис „Олександер Довженко". Навіть з нагоди ювілею не дозволили і в Києві показати національну кіноепопею Олександра Довженка — художній фільм „Звенигора", створений ним ще в часи ВУФКУ.

МОРСЬКІ ВЕЛЕТНІ НА СТОРОЖІ МИРУ

В історії світу, зокрема новітній, не було грізнішої морської сили, як та, що її посідають З'єднані Держави Америки. В гарячих літніх місяцях цього року два най- льк цях цього року два найбільш боєздатних з'єднання морської фльоти ЗДА пильнували правопорядуу у двох найбільш запальних пунктах ґльобу.

Цими морськими з'єднаннями ЗДА, що їх глибоко респектують всі держави світу, є Шоста фльота, яка виконує свої відповідальні обов'язки на обширі Середземного моря, в обличчі вибухової ситуації на острові Кіпрі, і ще могутніше з'єднання морської збройної сили, славна Сьома фльота, яка від кількох років стаціонує на найбільш загроженому китайським комунізмом відтинку, на просторах Тихого океану

Сьома фльота, ця модерна морська армада, нещодавно бравурно вив'язалася із своєї почесної місії: з наказу Президента розгромила червоних морських піратів Північ. В'єт Наму, протягом кількох годин зруйнувавши морські бази оцього задиркуватого сателіта Китаю. На кілька днів світ занімів, по обидвох сторонах світової барикади сподівались чогось страшного. Але далекосхідні комуністи сиділи тихесенько, обмежившись хіба паперовими протестами гістеричного характеру.

Чому? Китайські комуністи знали прекрасно, з ким мають діло на водах Тихого океану, яка жахлива стратегічно - оборонна сила міститься в цих 125-ох морських велетнях Сьомої фльоти з її 650 літаками і 64 000 душ залоги, здебільша морських піхотинців. Ця морська одиниця пильнує порядку на просторі одної п'ятої частини ґльобу, від Берінґової протоки на півночі по Індійський океан.

Ця пливуча морська цитадель ЗДА, озброєна також атомними „головками", конфронтує із комунізмом на найдовшій лінії світу. Вона складається з п'яти бойових і п'яти тактичних груп, що з них кожна має своє специфічне призначення.

Структура Сьомої фльоти дозволяє їй брати негайну участь у малій поліційній і, якщо зайде потреба, у великій акції для збереження світового миру. Вона, як і її могутня посестра, Шоста фльота, зовсім незалежна щодо постачання від пристаней поза ЗДА. Достава усього мілітарного й господарського спорядження поставлена так, що, крім матірних пристаней, ці десятки залізних велетнів зовсім незалежні на своєму змінливому, часто засекреченому місці постою.

Далеко меншою, але теж грізною для противника є середземноморська армада ЗДА під назвою Шостої фльоти. Бойовий склад її становить 50 різного роду морських одиниць, 200 найкращого типу літаків та 25 000 моряків. Найбільшою гордістю не лише Шостої фльоти, але й усієї морської потуги ЗДА є порушуваний атомовою енерґією літаконосець „Ентерпрайс". Це найбільший в історії мореплавства корабель, що несе на собі літаки, спроможні взяти під свої крила також і атомові ладунки. Як подає єстатистика оцей модерний „морський вовк" має вогневу силу більшу, як всі роди зброї по обидвох сторонах фронтів другої світової війни.

С. Т.

● Московське радіо виявило скаргу західньо-німецького уряду з приводу підступної атаки на життя Горста Швіркмана, якого облито в минулу неділю тріїливим плином. Большевицьке радіо називає цю справу „романтичною вигадкою" і твердить, що коли Швіркман зазнав шкоди від якогось отруйного плину чи газу, то видно сам його носив, бо — мовляв — всі шпигуни носять „фаховий виряд".

З НАШИХ БУДНІВ

ВЖЕ ОСІНЬ...

Великий осінній союзовий фестин, що відбудеться в цю суботу і неділю на Союзівці, сполучений з традиційним вибором „Міс Союзівки" на 1965-ий рік, пригадує нам, що вже небагацько залишилось цього Божого літа, що Блакитні ліси - гори вже дістали перші рум'янці, а наш мистець, Михайло Мороз, погав уже малювати воду нагервоно; ось, герез тиждень, відкриємо сезон у Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, а там і загнуться осінні бульбопегення...

Якщо йде мова про характер цьогорігних бульбопегень, тобто їхню цілеспрямованість, то моя думка така, що їх не варто присвягувати 150-ріггю з дня народження генія нашого народу, Тараса Шевгенка, а треба пов'язати ці церемонії з іншою визнагною ювілейною датою, а саме з 50-ріггям створення Легіону Українських Сігових Стрільців. Це матиме свою спеціяльну символіку, бо наші Усусуси, це вицвіт і духова дитина виклюгно Галицької Волости, де картопелька (ги, простіше сказавши — бульба) уважалась та, й далі уважається національною стравою.

Натомість генія нашого народу, Т. Шевгенка, дарували нам Східньо - Центральні Землі, тогніше Київщина, де зроду-віку не картопелька, а хліб та сало, — поки, звигайно, не настало там щасливе й радісне життя, поки не прийшли комнезами, колхоспи та інші сталінські п'ятирігки...

Як довідуємось, заплановані на вересень великі осінні маневри старої войни в Лейк Джорджі — не відбудуться, і може й добре, що так сталось. Ану, не дай Господи, якби так котромусь з старших панів забаглося раптом погуляти собі по озері на водних лещетах ги, зайнятись якимось іншим карколомним спортом, — то це могло б закінгитися катастрофіг, но так для цілого Братства УСС, як і для всієї еміґрації! Ми уважаємо, що зліт сігового стрілецтва в Лейк Джорджі можна цілком добре заступити ювілейним бульбовегенням у такому, скажемо, Черзі, яке має вже свої традиції, бо тут знаходяться зимовики кількох визнагних сігових дідів, тут, зрештою, пляновано колись створити оселю для старших віком Усусусів, але з тією оселею вийшло так само, як із Домом Старців на Союзівці: ніхто з сігового стрілецтва за Бога не хотів старітись! Втім — не було коли старітись, коли тобі прийшлося ударно клінувати шикаґівські ги нюйоркські хмародери!

На нашу думку, всі українські ювілейні підприємства повинні відбуватись не в закритих приміщеннях, у місті, а по наших оселях, на лоні природи. Ми ж, не треба забувати, сини селянської нації, і пророда має на нас непереможний вплив, хай вона буде канадійська ги американська! Коли засядеш у дружньому колі довкола ватри та й ще заздравну пісню заспіваєш, тоді і тягар літ спадає тобі з плегей, і всякі ревматизми та шлункові кваси так не дошкуляють, забуваються давні пристрасті, урази та образи, зникають особисті упередження, які не раз затроюють атмосферу найкраще зорганізованого з'їзду ги ювілею...

Якби я був поет, то закінгив би цього фейлетона на бадьору нуту знаної сігової пісні:

„Хто живий, у ряд ставай
І на фестин вирушай!"

Ікер

Володимир Кедровський

ОБРИСИ МИНУЛОГО

(11)

Отією головою мала бути українська культура, українська наука, українське політичне життя, а як завершення всього — українська вільна держава. Голову ту українському народові стяла і в багні розтоптала Московщина, що скидалася на білого ведмедя. Їй допомогла в тому Польща, отой „пень трухлявий", бо знесилила своїм гноєм і порохнявістю отруїла душу й тіло українського народу. Побачивши Україну в такому сусідстві, поет говорить:

I сумом стислось
З жалю у мене серце, і сльозами
Затьмились очі враз. „Без голови!..
Сліпа, стихійна сила, що не має
Ще виходу для себе!"...
Я чув,
Як вийшли ми із храму. І коли
Мені дмухнув в обличчя вільний вітер
І сльози осушив, побачив я,
Що знов ми летимо понад землею.
Вгорі нависли хмари. Падав сніг...
І зараз же під нами в тихий дощ
Перекидався і летів на землю
Алмазами ясними... Та мене
Вже не цікавило ніщо: стояла
Перед очима тая безголова
Статуя рідного мого народу...

Над відбудовою тієї голови ретельно працював усе своє життя поет, письменник і громадський діяч Микола Чернявський. Працював разом з своїми старшими й молодшими товаришами „українофілами".

Микола Чернявський був гарний, чорнявий мужчина вище середнього росту, міцної будови тіла. Тримався він спокійно, з внутрішньою гідністю і в кожного викликав до себе повагу. Одягався елеґантно, без найменшого натяку на пересаду. Словом, був мистець від голови до п'ят. З усіх українців - інтеліґентів, яких я в той час знав, йому дорівнював лише Михайло Коцюбинський, який іноді приїздив до Херсону, подорожуючи то в Басарабщину на боротьбу з філоксерою, та за кордон для лікування. Артистичною насолодою було бачити цих двох товаришів на вулиці, десь у хаті чи на зібраннях. Вони немов конкурували в своїй елеґантності.

Під час дискусій, коли всі гарячкували, Микола Хведорович, а з ним і його найближчий в Херсоні старший товариш Андрій Михайлович Грабенко завжди були зрівноважені, спокійні й чемні. Це викликало до них ще більшу пошану. Навіть Дніпрова Чайка, коли вже стала відомою українською поеткою, давала свої поезії Чернявському на перегляд і критику, перше як пустити їх до друку. Свої критичні завваги він робив так, що це не викликало ніякого неприємного присмаку, навпаки, заохочувало до праці.

Протягом десятка років близького співжиття з Миколою Хведоровичем він був для мене учителем української мови, а разом з тим і практичної праці. Разом з ним моїми виховниками були й інші члени Громади на чолі з Грабенком. Вони виховали кілька десятків нас, молодих, для діяльности на українській ниві, зокрема славного артиста Юрія Шумського (Григорій Шомін).

Крім високомистецьких поезій, Чернявський написав також багато нарисів і оповідань. Силу свого драматичного таланту яскраво виявив він у трагедії-поемі „Князь Сарматії", про кінець життя гетьмана Юрія Хмельницького.

Пам'ятаю, яке велике враження справило читання в малому гурті Миколою Чернявським цієї драматичної поеми, в якій змалював він душевні переживання нещасливого гетьмана України. Юрій Хмельницький бачить, що він став жертвою турецької інтриги:

І никне, хилиться безсило
У його думах голова.
Спинись, отямся, небораче,
Покинь клейноди, булаву,
Бунчук турецький і нову
Шукай дорогу, бо заплаче
І так сплюндрований украй
Довготерплячий рідний край,
Заплаче гірко над тобою
І прокляне тебе!

Коли український народ почав проклинати Юрія Хмельницького за те, що приніс не визволення з-під московського та польського ярма, а турецьке плюндрування, його охоплює розпач:

А хто ж там ходе уночі,
Одежу рве, гілля ламає
І сам з собою, ідучи,
Мов божевільний, розмовляє?
Хто там, в гетьманському саду,
Гетьманську долю проклинає,
На землю падає й ридає,
Траву толоче молоду?
Кого то там скрутила доля,
Коли поснули і сичі,
Ламає крутить уночі?
То — князь Сарматії, султана
Підніжок, раб, то син Богдана.

Макаріос готовий до поступок

Нікозія. — Кіпрсько - грецький президент, архиєпископ Макаріос, заявив у листі до генерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта, що він готов скасувати бльокаду, яка існує у відношенні до турецьких осель на Кіпрі, дозволити турецьким оселям спроваджувати собі харчі й інші товари згідно з загальними приписами, скасувати всі військові укріплення кіпрських греків під умовою, що й турки зроблять те саме, та проголосити повну амнестію для всіх кіпрських турків, учасників збройних сутичок в останніх місяцях. Макаріос застерігся, що ці заходи не повинні впливати на „політичну розв'язку" проблеми Кіпру. Цю політичну розв'язку Макаріос уявляє, як з'єднання Кіпру з Грецією, або збереження повної суверенности Кіпру, але без ніяких окремих прав для турецької меншини на Кіпрі і без права тієї меншини брати участь і відповідальність в кіпрському уряді.

Українські Батьки! ПОСИЛАЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА!
Українська Громадо! ПІКЛУЙСЯ ШКОЛОЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА, ЗАПОРУКОЮ НАШОЇ СВІТЛОЇ МАЙБУТНОСТІ!

Хай не буде ніодної української громади без РІДНОЇ ШКОЛИ!

ЦЕНТРАЛЯ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА ШКІЛЬНА РАДА УККА • ЦЕНТРАЛЯ ОПІКУНІВ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА — РІДНА ШКОЛА

Л. Полтава

ПОЛИЧНИК ТИРАНОВІ

(4)

Почавши від 19 червня 1964 р. і до 26 червня включно, такі великі часописи інформували мільйони своїх читачів про антихрущовські виступи українців, балтійців, шведської, данської, норвезької молоді: „Свенска Дагебладет", „Верлінгск Тіденде", „Юлладс-Постен", „Експрессен", „Дагенс Нигетер" „Актуелт", як і вже згаданий лівий, ворожий ідеалам свободи і справедливости, часопис „Інформаціон", паризькі щоденники „Фігаро", „Лє Парізьєн", також „Дейлі Телеграф", „Ню Йорк Геральд Трибюн" — паризьке видання, та ін.

Об'єктивно інформував про ті події не дуже-то прихильний нам мюнхенський „Зюддойче Цайтунг". Неприхильний до української визвольної справи „Дер Шпігель" у Західній Німеччині писав у ті дні: „Хрущова вже розлютили юнаки, які здирали червоні прапори з щогл, і часописи, які пригадали йому ролю під час чисток в Україні, а жива тінь минулого, яка несподівано виринула, викликала в нього скажену лють: в Мюнхену приїхав колишній український прем'єр Ярослав Стецько, який поклав на домовині Карла XII вінок"...

Швайцарський „Нос Цюріхер Цайтунг", згадуючи про проблему поневолених націй, в тому числі й України, писав: „Ця демонстрація дуже його, Хрущова, вколола, проти цього він постійно виступав". Те ж саме писав німецький тижневик „Фольксботе".

Центральний орган німців у Франції — „Рен Франсез" писав 7 липня: „Те, що можновладець з Кремлю трактує еміграційний фронт так серйозно (большевицька партія вийшла також із еміграції!), властиво дуже серйозно, повинно спонукати політиків вільного світу задуматися над цим так же серйозно". Цей часопис не лише інформував про події, а й виявив велике знання історії України, зокрема докладною аналізою причин поразки армій Карла XII і Мазепи під Полтавою. Він закликав вільну Европу не повторити давньої помилки байдужости до справ свободи інших народів Европи.

„Ню Йорк Таймс" з 25 червня надрукував звіт про відвідини Хрущовим країн Скандинавського півострова, які совєтська преса назвала „тріюмфальними". У звіті згадано про виступ „екзильного українського лідера Ярослава Стецька" і лють Хрущова.

Французький тижневик у Монтреалі, в Канаді, „Лє Девуар", помістив 27 червня великий ілюстрований репортаж, знайомлячи п. Я. Стецька з читачами та цитуючи, між ін., його слова — великими літерами, як заголовок: „Хрущов — це вбивця, допоможіть нам визволитись!"

Данська популярна газета „Берлінгск Тіденде" з 26 червня надрукувала вгорі на першій сторінці світлину Ярослава Стецька з дружиною, перед відлетом до Вашингтону, подаючи в заголовку: „Українець сміється з розлюченої промови Хрущова", і далі — текст останнього інтерв'ю голови ЦК АБН.

Совєтська преса про червневі події в Скандинавії

Московські „Известия" з 26 червня та інші центральні совєтські газети надрукували відредаговані промови чи уривки з промов Хрущова в країнах Скандинавії, в тому числі й у Готеборзі, у Швеції.

Жовчю й гнівом переливається стаття в тому числі „Известий", на першій сторінці, під назвою „Дела живые и призраки мертвых" — „Справи живих і привиди мерців". Подаємо в перекладі уривок, який потім на всі лади „толкувала" різна республіканська преса, особливо ж у поневоленій Україні:

„Ідеальний порядок у Швеції — піддержуть, коли, звичайно, хочуть. Це застереження необхідне, враховуючи... епізод із якимось Стечко. Цей, „останній прем'єр вільної України", як його іменують деякі шведські газети, протестує проти совєтської візити. Він навіть уже в Данію їздив і викликав у Копенгагені антисовєтську істерику... Газета „Даґенс Нюгетер" у вчорашньому числі не тільки з усіма деталями описала (до речі — англійською мовою), як Стечко складав вінок із квітів біля п'єдесталу пам'ятника Карлові XII (похибка, бо пам'ятник королеві стоїть в іншому місці столиці Швеції, — ЛП), але помістила й світлину. Ось як, полюбуйтесь, який він грізний!"

(Закінчення буде)

«СТЕЧКО В ПОХОД СОБРАЛСЯ...»

Ілюстрація з московських „Известий" з 27 червня 1964 р., поміщена разом з лайливими нападами на голову ЦК АБН Я. Стецька за його виступи у країнах Скадинавії.
(„Известия", 27 червня 1964)

Українська хроніка

● В американському кіноательє у Ню Йорку режисер Юрій Тамарський та співрежисер Св. Новицький закінчують озвучення документального фільму „Шевченко у Вашингтоні", виконаного на доручення Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові.

● Отець доктор Олександер Баран у Вінніпеґу призначений викладачем історії східних церков у коледжі св. Павла, а одночасно — опікуном-капеляном для українських студентів-католиків у Манітобському університеті.

● У Вашингтоні розпочалася виставка картин з релігійною тематикою Миколи Шрамченка, в Артс Клаб, 2017 Ай стріт. Виставка триватиме до 2 жовтня, відкрита щодня.

ПОДЯКА

В глибокому жалю і смутку повідомляємо, що 28-го серпня помер і 1-го вересня 1964 року був похований в Бунтоні, Н. Дж.

ПРОФЕСОР-ЕКОНОМІСТ

Константин Семенович КОНОНЕНКО

Складаємо подяку о. Миколаю Рибачукові за відправу похоронних обрядів.

Дякуємо Установам, що вислали своїх представників, які виголосили прекрасні прощальні промови, а саме: Українському Конґресовому Комітетові, Науковому Т-ву ім. Шевченка, Політичній Раді Організації Українських Націоналістів за кордоном, Генеральному Секретаріяту закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради, Дослідному Видавничому Об'єднанню „Пролог", Товариству Українських Журналістів, Окружній Раді СУА в Нюарку, 28 Відділу СУА, Представнику Управи був. Табору „Корнберг".

Дякуємо також особам, які приїжджали, не числячись з часом, що вимагає переїзд до Бунтону; всім, що прислали квіти. Також дякуємо за надіслані вислови співчуття.

Дякуємо Редакції „Свободи" за вміщення замітки і об'яв, коли чергове число щоденника було вже набране.

Родина КОНОНЕНКО

Замість квітів на могилу
бл. п. **ІРИНИ ДОМБЧЕВСЬКОЇ**
складаю 10 долярів
на Українських Воєнних Інвалідів.

Вельмишановній Родині, висловлюю щиро-сердечне співчуття.

Богдан КУРАХ, Дітройт, Миш.

Українське Лікарське Т-во Півн. Америки
— ВІДДІЛ МЕТРОПОЛІЇ НЮ ЙОРК —
— влаштовує —
ТОВАРИСЬКУ ЗУСТРІЧ
на Союзівці, Керґонксон, Н. Й.
в днях 17-го і 18-го жовтня 1964 року

Рівночасно повідомляємо, що
в суботу 17-го жовтня 1964 р. о год. 3-ій по пол.
відбудуться на Союзівці
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
ПСИХІЯТРИЧНОЇ СЕКЦІЇ ЛТПА

ПРОГРАМА ЗУСТРІЧІ:

СУБОТА, 17-го ЖОВТНЯ 1964 р.
Год. 6:30 веч. 1. Відкриття
2. БЕНКЕТ
3. Виступ дир. Йосипа ГІРНЯКА
Год. 9-та веч. ЗАБАВА з ТАНЦЯМИ

НЕДІЛЯ, 18-го ЖОВТНЯ 1964 р.
Год. 11:30 ранку — Служба Божа
Год. 1-ша по пол. — Спільний обід.
Год. 3-тя по пол. — СПОРТОВІ ГРИ

Щиро запрошуємо Всіх наших Членів з родинами та шановних гостей.

Управа Союзівки просить резервувати кімнати, писати на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N ESTATE
Kerhonkson, N. Y. Тел.: Kerhonkson 5641

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ-УКРАЇНЦІВ в АМЕРИЦІ

ВИСТАВКА ОБРАЗІВ
ЗОЯ ЛІСОВСЬКА
— ОЛІЇ І ҐВАШ —
20-го ВЕРЕСНЯ — 4-го ЖОВТНЯ 1964
Відкриття в неділю 20-го вересня 1964 року о год. 12-ій вполудне
Виставка відкрита в суботи від 6-8 ве. і в неділі від 10 ранку до 10 вечора.
Літературно-Мистецький Клюб, 149 Друга Евню, Ню Йорк

Увага! Метачен, Н. Дж. Увага!
У вівторок, 22-го вересня 1964 року
о год. 8:00 вечора
— відбудуться —
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
315 ВІДДІЛУ УНСОЮЗУ
в залі УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
яка міститься біля Церкви-Пам'ятника Жертвам Голоду при Рівер Роуд, між Бавнд Бруком і Ню Бронсвіком, Н. Дж.

На Зборах, крім вибору нової Управи Відділу, будуть порушені другі важливі справи.

На Збори прибуде обласний організатор УНСоюзу п. СТЕПАН ГАВРИШ.

УПРАВА ВІДДІЛУ

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що дня 16-го вересня 1964 року несподівано відійшов у Вічність наш Найдорожчий

МУЖ І ТАТО

бл. п. ІВАН ТИМЧИШИН

Покійний народився 23-го січня 1902 року у Котичах, біля Львова.

ПАРАСТАС буде відправлений в П'ЯТНИЦЮ, 18-го ВЕРЕСНЯ 1964 року в 8-ій год. вечора в похоронному заведенні П. Яреми при 129 Іст 7-ма вул.

ПОХОРОН відбудеться в СУБОТУ, 19-го ВЕРЕСНЯ ц. р. о год. 8:30 ранку з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Хреста в Асторії, Л. Ай., і після Заупокійної Служби Божої на цвинтар St. Charles Cemetery, Pinelawn, L. I.

Горем прибиті:
АННА — дружина
МАРІЯН — син

АРКАДІЯ ОЛЕНСЬКА-ПЕТРИШИН
ДРУГА ІНДИВІДУАЛЬНА ВИСТАВА ОБРАЗІВ
15-26 ВЕРЕСНЯ 1964 РОКУ
Bodley Gallery, 787 Madison Avenue, N.Y.C.

Увага! Вінніпеґ і околиця! Увага!
Окружний Комітет Відділів УНСоюзу
ЦЕНТРУ І ЗАХОДУ КАНАДИ та 445 і 495 ВІДД. УНСОЮЗУ в ВІННІПЕҐУ
— влаштовують —
в неділю, 4-го жовтня 1964 року
о год. 6-ій веч.
в АВДИТОРІЇ УНО при 935 Мейн вул.
в ВІННІПЕҐУ
ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ-БЕНКЕТ
у 70-ліття Українського Народного Союзу та 20-ліття 445 Відд. УНСоюзу в Вінніпеґу

В МИСТЕЦЬКІЙ ПРОГРАМІ цього ювілейного свята візьмуть участь: репрезентативний Хор Філії УНО під управою В. Климкова, танцювальна група при Філії УНО під управою П. Гладуна і панни І. Сінкевич, мистецька група Пластового Відділу УНСоюзу та письменник-гуморист, Іван Керницький-Ікер.

СВЯТОЧНУ ЮВІЛЕЙНУ ПРОМОВУ виголосить — д-р Ярослав ПАДОХ, головний секретар УНСоюзу

До участи запрошуємо організації та все Українське Громадянство.

Не пропустіть нагоди побачити і почути ІКЕРА!

Квитки вступу на Концерт-Бенкет можна набути в Кооперативі „Калина" при 862 Мейн вул. в Вінніпеґу.

ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, яка наспіла з України, що 20-го серпня 1964 р. після короткої недуги, упокоївся в Бозі на 80-му році трудолюбивого життя наш Найдорожчий БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п. ТЕОДОР НОВАКІВСЬКИЙ

Похорон відбувся 21 серпня 1964 р. в Зборові на місцевому цвинтарі.

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ і ПАНАХИДИ будуть відправлені
в днях 22-го ВЕРЕСНЯ ц. р. в церкві св. ПЕТРА і ПАВЛА в ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. і
26-го ВЕРЕСНЯ ц. р. в церкві ПОКРОВИ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ в БРОНКСІ, Н. Й.

Горем прибиті:
на Україні — син МИКОЛА НОВАКІВСЬКИЙ з дружиною
дочка — МАРІЯ з мужем
внуки — ВІКТОР, ОКСАНА НОВАКІВСЬКІ, ІГОР ЯВНИЧ
в Америці — син — д-р ІВАН НОВАКІВСЬКИЙ з дружиною
дочки — ЄВДОКІЯ з мужем
ОЛЬГА з мужем
внуки — БОГДАН, ІГОР і ВІРА НОВАКІВСЬКІ, ЄВГЕНІЯ МАРТИНІВ, РОМАН КАРПИНЕЦЬ

Український Музичний Інститут в Америці
Неділя, дня 20-го вересня 1964 року
Початок год. 10-та ранку
Заля УНДому в НЮ ЙОРКУ, 140-142 2-га Евеню
XI ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД УЧИТЕЛІВ УМІ
З ДОПОВІДЯМИ ВП. П.:
Н. КОТОВИЧ на тему — „Проблеми музичної педагогіки" (з дискусією);
Д. КАРАНОВИЧ — „Вибрані питання української музики" — з музичними ілюстраціями Т. Богданської.

ДИРЕКЦІЯ УМІ в АМЕРИЦІ

КЛЯСИКА, НАРОДНІ й ХАРАКТЕРНІ ТАНЦІ для ДІТЕЙ і МОЛОДІ
• СПЕЦІЯЛЬНА РИТМІКА ДЛЯ ПАНЬ •
БАЛЕТНА ШКОЛА
РОМИ ПРИЙМИ-БОГАЧЕВСЬКОЇ
В НЮ ЙОРКУ
ІНФОРМАЦІЇ та ВПИСИ ЩОДНЯ в год. 9-11 рано та 6-8 веч.
Тел.: OR 7-7187

ЗАРЕЗЕРВУЙТЕ ДАТУ
БЛАГОСЛОВЛЕННЯ НОВОГО ГУРТОЖИТКУ
MANOR JR. COLLEGE
в неділю, 15-го листопада 1964 року
о год. 3-ій по пол. ОБІД — 4:30 по пол.
Даток $15.00
Пишіть за резервацією до:
MANOR JR. COLLEGE
710 Fox Chase Rd., Fox Chase Manor, Jenkintown, Pa.
або телефонуйте: ES 9-2361

УКРАЇНСЬКИЙ ОПЕРНИЙ АНСАМБЛЬ — НЮ ЙОРК
— 4-ий РІК ІСНУВАННЯ —

Неділя, 4-го жовтня 1964
год. 7-ма веч.
Заля: FASHION INSTITUTE
225 West 24th Street, NEW YORK CITY

Розпродажа квитків в ціні $3, $2.50, $1.50 і $1 в крамницях „Арка", „Еко", „Сурма", в день вистави від год. 5-ої при касі театру.

Виконає народну комічну оперету на 3 дії
Наталка Полтавка
І. КОТЛЯРЕВСЬКИЙ
Муз. М. ЛИСЕНКО

Оркестра з 6. чл. Львівської опери і абс. УМІ. Музичний кер. маестро О. Стратичук, Чернівецька опера. Постановка і декорації Т. Федорович. Концертмайстер проф. Т. Левицький.

Дія відбувається на селі в Полтавщині.

ВИКОНАВЦІ:

Наталка — М. К. Кокольська, Сіті Опера, Ню Йорк; Тетерваковський, возний — Т. Федорович, арт. укр. театрів; Горпина Терпелиха — Г. Шерей, Київська фільгармонія; Петро, коханий Наталки — І. Гош, Львівська опера; Макогоненко, виборний — Л. Рейнарович, Львівська опера; Микола, родич Терпелихи — Я. Шуган, мол. оперовий ансамбль.

ЗІ СПОРТУ

ЛЕВИ ШИКАҐО ПЕРЕД ОСІННІМ СЕЗОНОМ

Леви після нещасливого для них 1963 року, стояли над проваллям, опинившися в нижчій клясі. Вони втратили не тільки багато симпатиків, але навіть кількох змагунів, які, знеохочені невдачами, перейшли до чужих клюбів. Тоді не залишилося нічого іншого, як починати працю від початків. Весняний сезон пройшов досить щасливо для них і Леви вдержалися на вершку показника з великими виглядами ввійти до шикаґівської екстракляси на наступний сезон. Опісля тримісячний вакаційний відпочинок дав проводові Левів нагоду довести до кінця започатковані старання.

По довгих переговорах з Тризубом приїхав до Шикаґо на постійно Михайло Нога. Його поява і присутність в ролі тренера і змагуна Левів" піднесла мораль цілої команди та заохотила провід до праці. На висліди цієї праці не треба було довго ждати, бо вже в передсезонових тренінґових змаганнях Леви перемогли кількох чільних противників з вищої кляси. Нові обличчя в Левах, такі: Бульба, Батиста, Рай і Тарас Діяз, яких спровадили „Леви" з Буенос Айресу, Арґентина. Їх приїзд прискорив республіканський конґресмен Дервінський, і Леви починають осінній сезон з п'яти новими змагунами. Крім цього мають Леви дістати ще трьох інших, яких сподіються мати в Шикаґо в жовтні, або листопаді. Оцінюючи по складі, „Леви не мають в своїй клясі сильнішого противника, і їх вже тепер можна зачислити до кращих дружин не тільки Шикаґа, але і Середнього Заходу. Ціллю Левів у найближчому часі є не лише вхід до вищої кляси, але і здобуття професійної Чаші ЗДА, чого їм зі щирого серця бажаємо напередодні їхнього 15-літнього ювілею.

А. Х.

КИЇВСЬКЕ „ДИНАМО" ДІЙШЛО ДО ФІНАЛУ СССР

Футбольна дружина київського „Динама", яка вже раз у 1954 році була переможцем гор за чашу СССР, дійшла в цьому році до фіналу гор за чашу. У чвертьфіналі кияни перемогли російських футболістів „Шинника" з Ярославля вислідом 3:1. Наступного противника, московського „Спартака", зустрінули українці у півфіналі. Перші змагання цих дружин закінчилися були нерішеною 0:0, і тоді 8-го вересня відбулася друга зустріч „Динама" і „Спартака". Київська дружина мусіла вирівнати рахунок після того, як москалі вели 1:0. Після перерви кияни здобули другі і треті ворота, а щойно на 64-ій хвилині „спартаківці" скоротили рахунок до 3:2. З таким вислідом закінчилися півфінальні змагання і „Динамо" ввійшло до фіналу, в якому зустрінеться з дружиною „Крила Рад".

В. С.